

Det utvidede kunstfeltet

”Kyss Frosken! Forvandlingens kunst” reflekterer et heterogent kunstfelt og bryter ned institusjonens historiske særpreget av borgerlige hegemoni.

Av Elisabeth Leinslie

Nasjonalmuseet for kunst har i sommer og høst inkorporert scenekunst (og film) som en del av Kyss Frosken-utstillingen¹. Ved å åpne sitt territorium for andre kunstdisipliner (enn billedkunst og installasjon) strekker museet seg utover den tradisjonelle kunstutstillingens form². En slik utvidelse av det estetiske feltet muliggjør en utforsking av grensene mellom disiplinene og museets publikum tilbys nye kunst-erfaringer.

Allerede i mellomkrigstiden ble det, innenfor avantgardistisk kunstpraksis, vanlig å utforske teatrale intervensjoner i en institusjon. Noe som blant annet innebar en kontinuerlig knusing av tradisjonens kategorisering av estetiske uttrykksformer. Tanken om og utforskingen av, det overskridende kunstlandskapet ble følgelig en viktig fellesnevner for det forrige århundres avantgardkunstnere. Denne måte å bedrive kunst på kan ikke lenger anses som et avantgardistisk unntak. Grensesprenging og tverrestetikk ligger snarere som parametere for store deler av dagens kunstpraksis. Kunstverdenen er i dag med andre ord inne i en intermedial tilstand, hvor kunsten spiller på kunstdisiplinenes (og andre mediers) grenser – altså et grensegjengeri på kunstens marginer. Dette grensegjengeriet særpreges ofte av forskning på hvordan diskurser, sjangere og strategier fra omverdenen kan bli en del av kunstens innerside. Som for eksempel når The Atlas Group/Walid Raad (i *My Neck Is Thinner Than A Hair*) benytter seg av foredrag- og dokumentarsjangere, og blander dem med kunstfilm. Når kunsten på denne måten tar opp i seg strategier fra omverdenen igangsettes det Eivind Røssaak benevner randsonelogikker³.

Når Nasjonalmuseet velger å arrangere et scenekunstprogram følger de altså opp en tradisjon som for alvor ble igangsatt av avantgardkunstnere på 1920-30-tallet. Grensesprengende er et slikt performanceprogram ikke (kanskje en smule grensesprengende i norsk sammenheng); en ledende kunstinstitusjon som Centre Pompidou innlemmet teaterscene og teaterprogram (også musikk, film og litteratur) helt fra åpningsdagen i 1977. Jeg ser det som en berikelse (både for teater- og billedkunsten) at museer/gallerier og scenekunstnere samarbeider. Det fungerer som et dannelsesprosjekt i seg selv, hvor betrakteren hjelpes til å se sammenhenger mellom de forskjellige disiplinene. Det skaper med andre ord nye rom for kunst og opplevelse av kunst.

– Rom ja, det er et kapittel for seg selv i denne sammenheng...

---

¹ Kuratorer: Ketil Skøien for det nordiske programmet og Sven Åge Birkeland for det internasjonale programmet.

² Dette er som kjent ikke første gang en kunstinstitusjon tar inn scenekunst. Det presenteres med jevne mellomrom performancekunst på flere større billedkunstinstitusjoner: bl.a. Kunsternes Hus, Astrup Fearnely, Samtidsmuseet, Henie Onstad og UKS. Omfanget derimot er i denne sammenheng utvidet.

³ Mer om randsonelogikker: Eivind Røssaak: *Sic. Fra litteraturens randsoner*. Oslo: Spartacus Forlag, 2001. Eivind Røssaak: Postmoderne tider. Kunst og virkelighet i dag – eller kan kulturpolitikken forhindre kunstens forsvinninger? I: S. Bjørkås (red.): *Kulturelle kontekster. Kulturpolitikk og forskningsformidling, bind 1*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, 2002.

En forfallshistorie

Datoen er 20. august 2005. Stedet er Nasjonalgalleriets auditorium – som i forbindelse med Frosken-utstillingen er omgjort til spillested for performance. Begivenheten er at Forced Entertainment spiller sin ferskeste produksjon som er basert på den franske konseptkunstneren Sofie Calles tekst *Exquisite Pain*. Lokalet er overfylt av tilskuere; vi sitter svettende (i singlet) i minst trettifem varmegrader, noen sover, noen kjeder seg åpenlyst, mens andre koser seg, stadig er det tilskuere som forlater rommet – og det til tider irriterende høylytt!⁴ Stemningen er til å ta og føle på; klamt, ubehagelig og tidvis kjedelig. Og da skjer det som kunne endt med katastrofe: en del av taket faller ned! Kan du tro det – en gipsplate faller ned rett bak de to skuespillerne.

Til min forbauselse blir ikke denne hendelsen nevnt i media (bortsett fra en liten notis i Dagsavisen om at lokalet er stengt p.g.a. byggetekniske problemer). Årsaken er antageligvis at ingen kom til skade (heldigvis!). Jeg er ikke ute etter å kritisere media og deres begrensede interesse for scenekunst, men å belyse hvor viktig selve scenerommet er for teateropplevelsen.

Misforstå meg rett; jeg er heller ikke ute etter å kritisere Nasjonalmuseets scenekunstprosjekt som sådan, men å belyse hvordan deres lokaliteter påvirker kunstopplevelsens kvalitet i altfor stor grad.

Som sagt så er det supert at en så tung institusjon som Nasjonalmuseet tilbyr publikum et utvidet scenekunstprogram – hver uke denne høsten har jeg gledet meg til å gå på forestilling der! Men, hver uke har jeg også irritert meg over lokalene. For; der var det ingen ventilasjon – ikke en gang et par vifter ble satt inn under den varmeste perioden. Taket ramlet ned, og dessuten egner auditoriet seg ikke for en stille performance (som det var flere av) da stemningen stadig blir brutt av støy fra rommene utenfor (kafeen, butikken, gaten) og dører (bak scenen, publikumsutgangen). Det er dessuten amatørmessig at scenearbeidere, midt i en forestilling, må gå for ”å hysje på” de som arbeider i museets kafé. Noen syns sikkert dette haltende scenerommet er sjarmerende, og det kunne det også sikkert vært hvis det var en undergrunnsscene. Men, som en scene (riktignok midlertidig) i en pengesterk institusjon mener jeg dette speiler en tilnærmet useriøs behandling av scenekunsten.

Dannelsesprosjekt

Inntil nylig har Nasjonalgalleriet fungert som byggestein og tradisjonsbærer for borgerskapets dannelses- og opplysningsprosjektet, men med Kyss Frosken-utstillingen (og for så vidt omorganiseringen av museets basisutstilling) ble museets funksjon utvidet. Det fungerer ikke lenger bare som et speil på borgerlig dannelse i form av konvensjonsrytteri. I dag reflekterer museet dannelse på flere nivåer.

Borgerskapet og dets dannelseskonvensjoner er selvsagt ikke sparket ut av museet, men det har fått mindre plass. Nyere og flere kunstformer har trengt seg inn, og vi har med det fått en gjenreisning av dannelsen i ny form: den selvstendighetssøkende dannelsen (som blant annet avantgardistene representerer). Vi møter kunstnere som, gjennom sin kreative praksis, danner egne form- og innholdsfornyende verker. Selv om utstillingen har fått mye pepper, mener jeg den fyller en viktig funksjon fordi den speiler både endringsvilje og kreativ tenkning. At flere frie samtidskunstnere får innpass på Nasjonalgalleriet fungerer også allmenndannende. Det opplyser betrakteren om samtidens intermediære kunstfelt. Og er det noe allmuen trenger så er det vel nettopp dette!

---

⁴ Hvor ble det av dannelsen? Et par tilskuere bråker så mye at aktørene stopper spillet.